
En legitimerad psykolog har som partssakkunnig åt försvaret i ett brottmål avgivit två sakkunnigttranden. Fråga om han genom dessa åtgärder står under Socialstyrelsens tillsyn. Även kritik mot Socialstyrelsen för handläggningen av tillsynsärendet

Bakgrund

Leg. psykologen AA är docent i psykologi och enhetsansvarig för Utredningsmetodiska forskningsenheten vid Högskolan, numera Universitetet, i Örebro. Som partssakkunnig åt försvaret i ett brottmål avgav han bl.a. sakkunnigttranden.

I det aktuella målet anförde Göta hovrätt i dom den 8 augusti 1997 (mål B 247/97) under domskälen bl.a. följande: "AA:s analys av utsagorna i målet samt kritik mot olika myndighetspersoner och tingsrättens sätt att resonera framstår närmast som en i beteendevetenskapliga termer klädd plädering för (den tilltalades) sak. Utlåtandena och uppgifterna under förhöret i hovrätten är så ensidiga att vad där anförts knappast har något bevisvärde."

I en skrivelse den 18 december 1997 ställd till Socialstyrelsen och med rubriken *Ang. leg. psykolog AA:s agerande i mål rörande sexualbrott mot barn, Åklagarkammarens i Skövde mål nr C 2201-95* anförde kammaråklagaren BB i huvudsak följande: "Jag har i egenskap av åklagare i rubricerat mål med förvåning noterat att leg. psykolog AA, privat sakkunnig i målet, både i tingsrätten och hovrätten uttalat sig i skuldfrågan. Agerandet förefaller ej vara i överensstämmelse med Sveriges Psykologförbunds etiska principer, riktlinjer och råd." BB återgav vidare vad Göta hovrätt anförts ovan samt upplyste om att hon kunde tillhandahålla kopior av AA:s skriftliga utlåtanden och bandade förhör med honom.

I en skrivelse den 20 augusti 1998 ställd till leg. psykolog AA åberopade Socialstyrelsen, regionala tillsynsenheten i Örebro, bl.a. det aktuella hovrättsuttalandet samt anförde vidare följande.

Vad som förevarit under domstols förhandlingar avseende förhör med Er saknar styrelsen befogenhet att pröva. Däremot är det sannolikt att Era skriftliga utlåtanden/yttranden till domstolarna faller in under de bestämmelser som gäller vid utfärdande av intyg enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1981:25) för hälso- och sjukvårdspersonalen om avfattande av intyg m.m., samt 7 § lag (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården.

Styrelsen har i beredningen av ärendet övervägt olika handlingsalternativ, men valt att stanna med denna skrivelse till Er med följande bedömning.

Det finns skäl att med skärpa påminna om Era åligganden att tillämpa styrelsens ovan nämnda föreskrifter, vari framgår bl.a. att hälso- och sjukvårdspersonalen skall noga se till att man endast uttalar sig om förhållanden som man har tillräcklig kännedom om och att intyg kan få avgörande betydelse i såväl offentliga som enskilda rättsförhållanden (punkt 1). Intygsutfärdaren bör sträva efter att endast avge sådana intyg som innebär en opartisk bedömning och skall vara objektiv då han samlar in det material som han skall grunda intyget på. Intyget kan behöva grundas på upplysningar även från andra personer än sådana som anvisats av den som begär intyget, vilket ofta är fallet då parter med skilda intressen står mot varandra t.ex. vid tvist (punkt 4). Det är angeläget att ett intyg inte ges ett innehåll som kan uppfattas som nedsättande eller kränkande för den person det gäller eller någon honom närstående. Uttalanden som kan uppfattas som uttryck för nedsättande moraliska eller sociala värderingar skall undvikas (punkt 7).

Mot bakgrund härav är det ytterst anmärkningsvärt att notera Göta hovrätts bedömning i sin dom av vad Ni till de aktuella domstolarna anfört såsom legitimerad psykolog. Styrelsen kommer emellertid för närvarande inte att vidta någon ytterligare åtgärd.

Anmälan

I en anmälan den 20 augusti 1999 till JO klagade AA på Socialstyrelsen, regionala tillsynsenheten i Örebro, för att styrelsen riktat kritik mot honom för hans åtgärder som sakkunnig i ovannämnda brottmål. Enligt AA.

- var Socialstyrelsen inte behörig att ha tillsyn över honom eftersom han inte avgivit yttrandet som psykolog i hälso- och sjukvårdsverksamhet utan som metodforskare och
- för det fall styrelsen skulle vara behörig, hade styrelsen inte kommunicerat handlingarna i tillsynsärendet med honom. Han hade heller inte beretts tillfälle att överklaga tillsynsbeslutet.

Slutligen hade Socialstyrelsen inte preciserat eller gjort begripligt vari påstådda brister i sakkunnigytrandena skulle bestå utöver att han inte borde framföra kritiska iakttagelser.

Om sin bakgrund och det aktuella uppdraget anförde AA följande. Han erhöll psykologexamen 1973 och doktorsexamen (samhällsvetenskapliga fakulteten, JO:s anm.) 1975 vid Uppsala universitet. Socialstyrelsens legitimation som psykolog erhöll han samma år som denna infördes, dvs. 1978. Han hade varit anställd som bitr. psykolog vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala 1976, men hade efter detta inte innehaft anställning som hälso- och sjukvårdspersonal. Han är anställd som universitetslektor i psykologi (i praktiken med inriktning på socialt arbete) vid Högskolan i Örebro. I februari 1980 erhöll han regeringsfullmakt för en ordinarie tjänst som universitetslektor i psykologi vilken han fortfarande innehar på heltid. Han har som docent i psykologi och en hetsansvarig för Utredningsmetodiska forskningsenheten vid högskolan av en advokat cirka november 1996 fått och accepterat uppdrag som partssakkunnig åt försvaret i ett brottmål. Att han även var legitimerad psykolog torde helt ha saknat betydelse för uppdragsgivaren ungefär på samma sätt som hans arbetsgivare inte hittills tillskrivit detta någon betydelse. Uppdraget sammanhänge uppenbarligen med hans forskningskompetens och

forskningserfarenhet. Innebörden av uppdraget var inte att göra någon klinisk bedömning. Granskningen avsåg förundersökningsmaterial och metodiken var textanalytisk och källkritisk gentemot befintliga data.

AA framhöll också att arbetet utförts inom högskolans uppdragsverksamhet.

I anmälan riktade AA även klagomål mot Göta hovrätt och kammaråklagaren BB. Anmälan i den delen handlades i ärende 3074-1999 och avgjordes den 1 september 1999 genom beslut av chefsJO Claes Eklundh.

Utredning

Anmälan remitterades till Socialstyrelsen för utredning och yttrande i de delar klagomålen riktades mot styrelsen. I remissvar anförde Socialstyrelsen, rättsavdelningen, följande.

AA är legitimerad psykolog och har i samband med en brottmålsrättegång ingivit sakkunnigutlåtanden till tingsrätt och hovrätt. Dessa utlåtanden har kritiserats i hovrättens dom och efter domen har åklagaren påtalat denna kritik för Socialstyrelsen. AA har därvid bl.a. kritiserats för att utlåtandena varit ensidiga och utan bevisvärde och att hans insats snarast får liknas vid en plädering för den tilltalade.

Styrelsen har alltsedan åliggande- och disciplinpåföljdslagens tillkomst hävdade att en legitimerad yrkesutövare står under Socialstyrelsens tillsyn i den situation som är aktuell här (jfr. prop. 1993/94:149, bl.a. s. 56-57 och 79). Någon möjlighet till disciplinär åtgärd föreligger dock inte. Ett beslut från tillsynsmyndighetens sida som rör sådan verksamhet kan därför enbart utmynna i kritik i de fall Socialstyrelsen finner att förutsättningar föreligger för att inta en sådan hållning gentemot den legitimerade. Eftersom Socialstyrelsen i detta fall således kommit fram till att AA står under styrelsens tillsyn medför det bl.a. att Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1981:25) för hälso- och sjukvårdspersonalen om avfattande av intyg m.m. ansetts tillämpliga.

Sakkunnigutlåtanden likställs därvid med sådana intyg vars utformning och innehåll regleras i dessa föreskrifter.

Socialstyrelsens tillsyn i denna form utgör inte myndighetsutövning mot enskild och de beslut som denna tillsyn mynnar ut i är inte överklagbara. Det fanns därför inte någon ovillkorlig skyldighet att kommunicera befintligt utredningsmaterial med AA. Som JO den 8 oktober 1999 funnit i ärendet 2404-1998 utesluter detta konstaterande inte att förvaltningslagens regler i dessa delar ändå tillämpas. Det blir en bedömningsfråga hur tillsynsmyndigheten skall gå tillväga och omständigheterna i det enskilda fallet får bli avgörande. När det gäller AA var det så att han väl kände till utredningsmaterialet, dvs. hans egna två utlåtanden samt tingsrätts- och hovrättsdom. Det enda som tillförts ärendet härutöver är åklagarens skrivelse till Socialstyrelsen den 18 december 1997, vilken inte kan anses ha tillfört ärendet några nya sakuppgifter. I det aktuella fallet fanns det därför knappast anledning för Socialstyrelsen att kommunicera detta material med AA.

Socialstyrelsen har i sitt beslut den 20 augusti 1998 uttalat att prövningen avser endast AA:s sakkunnigutlåtanden. Styrelsen hävdade då att AA gjort avsteg från punkterna 1, 4 och 7 i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1981:25) för hälso- och sjukvårdspersonalen om avfattande av intyg m.m. Budskapet till AA i beslutet var att om han i sitt uppdrag tillämpat föreskrifterna, är det mindre troligt att hovrätten i sina domskäl uttalat sig på det sätt som nu kom att ske.

En centralt placerad enhet inom Socialstyrelsen kan inte överpröva ett beslut som fattats av en regional tillsynsenhet. Någon skyldighet för Socialstyrelsen att självmant ompröva beslutet enligt 27 § förvaltningslagen har inte förelagat. Frågan är då om AA:s yrkande den 26 augusti 1998 att ”Socialstyrelsens ledning

upphäver/undanröjer den beslutsskrivelse som upprättats” får tolkas som en begäran om omprövning. Rent språkligt kan detta knappast sägas ha varit fallet. En helt annan fråga är att AA i sin anmälan till JO argumenterar för att en omprövning borde ha skett. Styrelsens konstaterande i beslutet den 30 november 1998 att skäl för omprövning inte förelåg måste därför anses vara riktigt.

AA har utöver de förhållanden som nu kommenterats även haft andra synpunkter på Socialstyrelsens agerande. Dessa synpunkter berör i huvudsak lämplighets- och bedömningsfrågor av olika slag. I denna del får följande framhållas. Ett uttalande i en hovrätts domskäl av det beskrivna slaget är en omständighet som i sig tveklöst kan utgöra underlag för kritik av en legitimerad yrkesutövare från tillsynsmyndighetens sida. Om ett utlåtande använts som processmaterial i ett brottmål måste rimligen domstolens ledamöter ha de bästa förutsättningarna att bedöma det processuella värdet och kvaliteten på ett sådant utlåtande i förhållande till det syfte utlåtandet skall tjäna. Det är viktigt att bl.a. så långt möjligt vara objektiv i alla de situationer i vilka en legitimerad yrkesutövare kan komma att göra uttalanden genom intyg eller utlåtanden. Hovrättens bedömning har uppenbarligen varit att AA, med beaktande av att han anlitas av försvarssidan i målet, ändå inte levt upp till detta krav. Socialstyrelsen delar den bedömningen. Även AA:s argumentation i dessa delar tillbakavisas därför.

AA inkom med ytterligare handlingar samt kommenterade remissvaret varvid han anförde bl.a. följande. Det textanalytiska yttrande som han hade producerat på uppdrag av en juristfirma utgör inte hälso- och sjukvårdsverksamhet och den återopade lagstiftningen är därför inte tillämplig. Det framstår som orimligt att vidga lagens tillämpningsområde så som Socialstyrelsen gjort här. Mängder av andra yttranden som han i sin tjänst på Örebro universitet och som händelsevis innehavare av psykologlegitimation skriver skulle då lika gärna kunna falla under Socialstyrelsens tillsyn, t.ex. kritiska forskningsrapporter, rekommendationsbrev för elever, examinationsyttranden eller forskningsansökningar som inges till andra myndigheter. Forskningsbaserade sakkunnigyttanden av här aktuellt slag är i betydande utsträckning analoga med enklare forskningsrapporter i sin utformning. De anförda intygsbestämmelserna har aldrig utformats med tanke på detta slag av textanalytiska undersökningar. Det är anmärkningsvärt att Socialstyrelsen fortfarande inte kan precisera klagorna vad som är felaktigt i hans yttranden, och styrelsen låtsas nu inte längre som i tidigare skrivelse att den själv granskat hans yttranden – i remissvaret hänvisas helt till hovrättens uttalanden och utan att styrelsen av hovrätten tagit reda på mer konkret vad som avsågs.

De aktuella yttrandena har funnits tillgängliga på Riksdagens ombudsmannaexpedition och är betecknade som

1. Sakkunnigyttande över förundersökningsmaterial och annat relevant material i Falköpings tingsrätts mål nr B 181/95:2 undertecknat Högskolan i Örebro, Utredningsmetodiska forskningsenheten den 4 januari 1994

AA

Docent i psykologi, leg psykolog,
Universitetslektor i psykologi.

Yttrandet ingavs till Falköpings tingsrätt – enligt vad som framgår av dagboksbladet i målet – den 16 januari 1997. Det kan här antecknas att dateringen av yttrandet måste vara felaktig eftersom yttrandet hänför sig till omständigheter som inträffat långt senare.

2. *Kompletterande sakkunnigyttrande över förhørsutskrifter från tingsrättsförhandlingar m m i Göta hovrätts mål B 247/97, allmän åklagare./ (tilltalad), angående våldtäkt* undertecknat den 20 juli 1997

AA

Docent i psykologi, leg psykolog.

Detta yttrande ingavs till Göta hovrätt någon gång mellan tingsrättens dom den 7 mars och hovrättens dom den 8 augusti 1997.

I ett beslut den 27 april 2001 anförde *stf JO Ekberg* följande.

Rättslig reglering

Regleringen av Socialstyrelsens tillsyn över hälso- och sjukvården var under 1990-talet föremål för upprepade revisioner.

Fram till den 1 oktober 1994 gällde lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. Denna lag ersattes vid den tidpunkten av dels lagen (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvård, *åliggandelagen*, som innehöll bestämmelser om tillsyn, dels lagen (1994:954) om disciplinpåföljd m.m. på hälso- och sjukvårdens område, *disciplinpåföljdslagen*. Den 1 januari 1997 trädde lagen (1996:786) om tillsyn över hälso- och sjukvården i kraft, *tillsynslagen*. Åliggandelagen och disciplinpåföljdslagen gällde alltjämt, men bestämmelserna om tillsyn i åliggandelagen överfördes till tillsynslagen. Den 1 januari 1999 ersattes åliggandelagen, disciplinpåföljdslagen och tillsynslagen av lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS, varvid bestämmelserna om Socialstyrelsens tillsyn överfördes i huvudsak oförändrade från tillsynslagen.

De av AA avgivna sakkunnigyttrandena har givits in till respektive domstol under år 1997 och Socialstyrelsens tillsynsbeslut är daterat i augusti 1998. Under dessa år gällde tillsynslagen.

Enligt 1 § tillsynslagen stod hälso- och sjukvården och dess personal under tillsyn av Socialstyrelsen. Med hälso- och sjukvårdspersonal avsågs enligt 2 § sådan personal som omfattades av åliggandelagen. Av 1 § åliggandelagen framgick att med hälso- och sjukvårdspersonal avsågs bl.a. den som har legitimation för yrke inom hälso- och sjukvården. Av lagen (1984:582) om behörighet att utöva yrke inom hälso- och sjukvården m.m. framgick i sin tur att hit hörde legitimerade psykologer.

Enligt 4 § tillsynslagen skulle Socialstyrelsens tillsyn främst syfta till att förebygga skador och eliminera risker i hälso- och sjukvården. Styrelsen skulle genom sin tillsyn stödja och granska hälso- och sjukvårdspersonalens åtgärder. Vid allvarigare fel eller försummelser kunde styrelsen om det fanns skäl att ifrågasätta disciplinpåföljd eller återkallelse av legitimation – vilket krävde att det var fråga om yrkesutövning som hade samband med undersökning, vård och behandling av patienter eller klinisk forskning – göra anmälan om detta hos Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. I andra situationer kunde styrelsen i egenskap av tillsynsansvarig göra uttalanden och påpekanden. Detta förhållande att

Socialstyrelsens tillsynsansvar sträckte sig längre än det område som kunde förleda disciplinansvar var en av grunderna till att man vid 1994 års reform delade upp bestämmelserna dels i den mer begränsade disciplinpåföljdslagen, dels den vidare åliggandelagen.

I samband med tillkomsten av åliggandelagen uttalades i förarbetena (prop. 1993/94:149, s. 56 f.) att de yrkesgrupper som erhållit legitimation för arbete inom hälso- och sjukvårdens område borde, i den utsträckning de hade hälso- och sjukvårdsuppgifter, omfattas av åliggandelagens bestämmelser oavsett om de arbetade i offentlig eller privat regi. Detta innebar – framhölls det – att även legitimerade yrkesutövare som arbetade utanför den traditionella hälso- och sjukvårdsorganisationen omfattades av bestämmelserna. Detta gällde t.ex. psykologer inom skolans elevvård och kriminalvården. Om en person med legitimation arbetade med uppgifter av annat slag än hälso- och sjukvård skulle åliggandelagen däremot – anfördes det – inte vara tillämplig. Dessa propositionsuttalanden torde ha betydelse även för tillämpningen av tillsynslagen.

Som redan nämnts överfördes tillsynsbestämmelserna i åliggandelagen till tillsynslagen. Detta skedde i princip utan några ändringar i sak. En skillnad förelåg dock på så sätt att åliggandelagen angav att hälso- och sjukvårdspersonalen stod i sin yrkesutövning under tillsyn av Socialstyrelsen (12 §) medan tillsynslagen angav att personalen stod under tillsyn av styrelsen (1 §). Bortfallet av orden ”i sin yrkesutövning” kommenteras inte i förarbetena till tillsynslagen (prop. 1995/96:176). Någon avsikt att utvidga tillsynsområdet torde dock inte ha förelegat, eftersom det på s. 66 i propositionen angavs att Socialstyrelsens tillsyn var begränsad till hälso- och sjukvårdspersonalens yrkesutövning inom landet.

Bedömning

Jag vill inledningsvis framhålla att jag här endast prövar den formella handläggningen av Socialstyrelsens tillsynsärende och att jag således inte avser att ta ställning till styrelsens kritik mot innehållet i sakkunnigyttrandena.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande till JO anført att någon möjlighet till disciplinär åtgärd inte förelegat i tillsynsärendet. Anledningen torde vara att AA inte utfärdat sina yttranden i någon patientrelaterad verksamhet. Jag delar denna slutsats.

Den fråga jag har att ta ställning till är om AA trots detta förhållande genom sina till domstolarna ingivna yttranden står under tillsyn av Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har för sin del hävdatt att AA såsom legitimerad yrkesutövare vid utfärdande av intyg står under tillsyn av styrelsen och att han därvid har att följa styrelsens föreskrifter i SOSFS 1981:25. Av punkten 3 följer att dessa föreskrifter gäller även för de fall ett intyg grundas enbart på annat än personlig undersökning, t.ex. skriftligt material eller upplysningar från andra personer.

För egen del gör jag följande bedömning.

Tillsynens omfattning

JO har tidigare i olika sammanhang prövat frågan om Socialstyrelsens tillsyn. (JO:s ämbetsberättelse 1990/91 s. 234 och 1997/98 s. 364).

Dessa ärenden har dock inte gällt den fråga som är aktuell här, nämligen Socialstyrelsens kritikrätt på ett område där disciplinär påföljd inte är möjlig. Av förarbetena till dåvarande åliggandelagen framgår som redovisats ovan att området för Socialstyrelsens tillsyn över hälso- och sjukvården numera har en vidare omfattning än det område inom vilket disciplinär påföljd kan åläggas. Någon närmare redogörelse för hur långt denna tillsynsfunktion sträcker sig lämnas inte i förarbetena. Det synes dock klart att den omständigheten att disciplinär prövning ej är möjlig, inte utesluter att Socialstyrelsen på annat sätt kan vidta åtgärder, t.ex. genom att uttala kritik, mot en legitimerad yrkesutövare.

Det kan sålunda ligga inom ramen för Socialstyrelsens tillsynsfunktion att granska intyg och andra utlåtanden som legitimerade yrkesutövare utfärdar på grundval av sin yrkeskunskap och, vid behov, påtala att innehållet i intyget enligt styrelsens uppfattning inte står i överensstämmelse med styrelsens föreskrifter. Granskningen måste dock rimligen begränsas till Socialstyrelsens ansvarsområde att vara högsta tillsynsorgan för hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsens inställning i förevarande ärende grundas på att AA är legitimerad psykolog och därigenom enligt 1 § åliggandelagen hänförs till hälso- och sjukvårdspersonalen. Av 1 och 2 §§ tillsynslagen följer därmed att AA i denna egenskap står under Socialstyrelsens tillsyn.

Av utredningen framgår att AA är docent i psykologi. Det får antas att hans medverkan i rättegångarna har sin grund i hans särskilda kunskaper inom detta ämnesområde. Han har också undertecknat yttrandena som bl.a. leg. psykolog.

Hans åtgärder som sakkunnig kan således falla inom ramen för hans legitimation som psykolog. Från Socialstyrelsens synpunkt är det självfallet av vikt att legitimerad personal följer styrelsens föreskrifter inte bara i sådana situationer där en överträdelse kan angripas disciplinärt. De rättsvårdande myndigheterna har också behov av de legitimerade yrkesutövarnas sakkunskap inom olika fackområden och måste kunna lita på att innehållet i avgivna utlåtanden motsvarar de krav Socialstyrelsen uppställer genom sina föreskrifter på området.

För erhållande av legitimation som psykolog krävs enligt 3 kap. 2 § LYHS avlagd psykologexamen samt ett års praktisk tjänstgöring i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:13) om legitimation som psykolog. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd framgår att praktiktjänstgöringen till en del bör avse övrigt psykologarbete som t.ex. psykologisk utredning avseende grupper och organisationer. Motsvarande bestämmelser gällde i allt väsentligt 1978 då AA erhöll legitimation som psykolog (förordning [1978:341] om legitimation av psykolog, Socialstyrelsens kungörelse om legitimation av psykologer [SOSFS (M) 1978:45] och Socialstyrelsens föreskrifter om praktisk tjänstgöring för psykologlegitimation (PTP) [SOSFS (M) 1978:52]).

Den legitimerade psykologen förutsätts således kunna vara verksam inom ett mycket vitt fält. Anknytningen till begreppet hälso- och sjukvård blir därmed också mindre klar. Viss verksamhet faller helt naturligt in under begreppet. Samtidigt är det uppenbart att det finns verksamhetsområden för psykologer som inte kan hänföras till hälso- och sjukvård och som därför faller utanför Socialstyrelsens tillsyn. Det torde också vara så att det finns en ”gråzon” där det inte med någon säkerhet kan fastställas om verksamheten omfattas av tillsynen eller ej.

AA har för egen del hävdad att hans åtgärd att utfärda de aktuella yttrandena inte är hänförlig till hälso- och sjukvård, och han har utförligt argumenterat för denna ståndpunkt. Hans invändningar saknar inte fog. De frågor som behandlats inom AA:s sakkunniguppdrag, analys och granskning av förundersökningsmaterial, ligger således långt från vad som med vanligt språkbruk kan anses hänförlig till hälso- och sjukvård. Det har inte, såvitt framgått av utredningen, på något sätt varit fråga om att bedöma enskilda hälsotillstånd, utan AA:s åtgärder har avsett analyser av textmaterial och uttalanden om trovärdighet och liknande frågor.

Lagstiftning och förarbeten ger som jag redan anfört inte ledning i fråga om tillsynens tillämpning i detta fall. Vad som framkommit ger mig emellertid för egen del anledning ifrågasätta om Socialstyrelsens tillsyn kan anses omfatta aktuella åtgärder enbart på den grunden att AA har legitimation som psykolog. Socialstyrelsen synes, av formuleringen i skrivelsen till AA, inte heller för egen del ha varit helt övertygad om tillämpligheten av styrelsens föreskrifter SOSFS 1981:25 på de aktuella yttrandena. Socialstyrelsen har inte heller i sitt remissvar till JO utvecklat varför styrelsen varit behörig i detta ärende, utan bara uttalat att så är det.

Även om jag ställer mig tveksam till Socialstyrelsens agerande, anser jag mig dock på grund av den osäkerhet som råder på området och som kan ge utrymme för skilda tolkningar inte ha tillräckligt underlag för att kritisera Socialstyrelsen för att den aktualiserat ett tillsynsärende. Vad som framkommit ger mig emellertid anledning att överlämna en kopia av mitt beslut i detta ärende till Regeringskansliet, Socialdepartementet för kännedom.

Handläggningen i övrigt

AA har även klagat över att han inte beretts tillfälle att yttra sig innan Socialstyrelsen kritiserade honom. Som Socialstyrelsen framhållit har en sådan kritik emellertid ingen egentlig rättsverkan mot den enskilde. Socialstyrelsens åtgärd i form av ett kritiskt uttalande utgör således inte myndighetsutövning mot enskild. Härav följer att skyldigheten i förvaltningslagen om kommunikering inte är obligatorisk.

JO har emellertid i olika sammanhang framhållit att det ändå kan vara lämpligt att i en situation som denna bereda den enskilde tillfälle att ta del av utredningsmaterialet. Den enskilde får härmed kunskap om att myndigheten utreder saken och kan även framföra sina synpunkter. Remissvaret hit ger närmast intryck av att AA var ovetande om att Socialstyrelsen granskade hans utlåtanden. I detta fall hade det emellertid varit befogat att bereda AA möjlighet att argumentera inte

minst i frågan angående Socialstyrelsens behörighet. Jag är på denna punkt kritisk till hur Socialstyrelsen handlagt ärendet.

AA har vidare klagat över att Socialstyrelsen inte preciserat eller gjort begripligt vari påstådda brister i yttrandena skulle bestått. Socialstyrelsen har inte närmare bemött detta i sitt remissvar. En hänvisning till hovrättens formulering där rätten bedömer bevisvärdet av AA:s yttranden kan knappast vara tillräckligt. Den omständigheten att hovrätten för sin del funnit yttrandena sakna bevisvärde för det aktuella brottmålet, kan inte heller med automatik tas till intäkt för att de även strider mot bestämmelserna i SOSFS 1981:25. Även på denna punkt anser jag mig ha anledning kritisera Socialstyrelsen.

Vad AA i övrigt anfört ger inte anledning till något särskilt uttalande eller någon annan åtgärd från min sida.

Med den kritik som uttalats avslutas ärendet.